

АНОТАЦІЯ

Красівський О.М. Структура, семантика та функціонування термінів масмедійної сфери в сучасній англійській мові. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2023.

Дисертаційне дослідження присвячене аналізу структурно-семантичних і функціональних аспектів термінотворення сучасної англійської мови у масмедійній сфері, які характеризуються тенденцією розвитку та появою нових фахових, семантичних смислів терміна, які корелюючи зі словами загальноновживаної лексики.

У дисертаційній праці головно зосереджено увагу на аналізі та виявленні усієї палітри нових смислів – термінів масмедійної сфери, їх семантичного наповнення та функціонального потенціалу у спеціальних текстах, висвітлено тенденції розвитку фахової терміносистеми на основі структурно-семантичних, фразеологічних, та функційних параметрів терміна сфери масмедіа. Акцентовано увагу на неологічних процесах та міжмовних впливах на сучасну англійську терміносистему масмедіа, яка потребує стандартизації, та кодифікації досліджуваних термінів, а також увиразнення прагматичних чинників, що впливають на появу та узус нових терміноодиниць мас медіа.

Актуальність дисертаційної праці визначається потребою у знаннях про теоретично-методологічні засади дослідження, відтак зумовлена необхідністю аналізу перманентної появи спеціальної лексики масмедійної сфери, важливістю та специфікою цієї галузі у сучасному масмедійному просторі. З огляду на це, також впливає нагальна потреба проаналізувати вектор еволюції масмедійного терміна від статички до динаміки, що уможлиблює окресленість перспектив досліджуваної терміносистеми в сучасних реаліях масмедійної індустрії. Разом із динамічним розвитком друкованих масмедійних засобів, інформаційно-комунікаційних технологій, триває процес поновлення та збагачення

спеціального термінного корпусу англійської мови, новими лексичними терміноодинацями на позначення термінів та понять масмедійної сфери.

Поява нових термінів масмедійної сфери, що виникають у процесі дії імпліцитних лінгвістичних законів еволюції фахової мови, пов'язана з розвитком спеціальної сфери науки, як от: законів аналогії, мовної економії, тенденції до однотипності тощо. Задля адекватного розуміння структурно-семантичного та функціонального потенціалу терміна необхідно не лише з'ясувати його морфологічну структуру, багатство його семантики, що відрізняють термін від загальноновживаної лексики, а також його специфіку у контекстуальному фаховому формативі. У науковій праці, окремо аргументовано на тому, що терміни на позначення масмедійної сфери відрізняються від слів загальноновживаної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і специфічним відтворенням спеціальних понять їх прагмалінгвістичним потенціалом. Стверджується, що у процесі експлікації інтегрованої, спеціальної інваріантної ознаки (семи), досягається остаточне, адекватне розуміння усіх прихованих смислів масмедійного терміна.

У дисертаційній праці, здійснено детальний, теоретичний і практичний аналіз наукових праць за тематикою дослідження англомовної мас-медійної сфери, висвітлено суть досліджуваної понятійно-термінологічної системи, її лексико-семантичні, структурні і функціональні аспекти. Аналіз вибірки термінів мас медійної сфери засвідчив, що разом з такими первинними способами термінотворення як морфологічний, словотвірний, вторинна номінація є високопродуктивною у термінотворенні мас-медійної сфери.

У дисертації акцентовано увагу на тому, що термінологія субмови мас-медіа формує окрему галузеву терміносистему з її понятійно-термінологічним апаратом, лексико-семантичним, прагмалінгвістичним потенціалом.

Задіяні структурно-семантичний метод та аналіз словникових дефініцій уможливили виявлення шляхів поповнення термінології масмедійної сфери, виокремлення морфологічних, семантичних дериватологічних, термінотвірних моделей. Засадничими методологічними критеріями аналізу сучасної англійської термінології масмедійної сфери є залучення базових семантичних категорій, а

саме узагальненого значення (інваріанта) та диференціальних смислів, що корелює з різними об'єктами навколишньої реальності та актуалізуються у фаховому мовленні через процеси термінотворення та смислотворення.

З'ясовано, що комплексний аналіз структурних і семантичних параметрів термінологічних одиниць досліджуваної сфери сприяв виокремленню найпродуктивніших моделей утворення нових термінів, які виконують сигніфікативну, денотативну та конотативну функції у спеціальних текстах мас-медійної сфери.

Матеріалом дослідження відібрано терміни на позначення масмедійної сфери, із лексико-графічних джерел, інтернетресурсів і спеціальних текстів. Емпіричним матеріалом слугувала картотека із 1420 термінів. Терміни досліджуваної сфери охоплюють різні сучасні англійські медіа тексти.

Наукова новизна дисертації полягає в аналізі імпліцитного наповнення мас-медійного терміна, з'ясування процесів появи нових смислів та експланаторності їх семантичного значення, формулювання нових науково-методологічних тенденцій розвитку фахової мови мас-медіа.

Висунуто ідею про те, що саме узагальнене, абстраговане інваріантне значення терміна уможливорює "міграцію" терміна з однієї терміносистеми в іншу, функціонуючи водночас як загальноживане слово, і як термін спеціальної сфери. Важливим тут є процес абстрагування мислення та подальше виокремлення інваріантного значення з його численних дефініцій у словниках і спеціальних текстах.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб описати термін із властивим йому абстрагованим інваріантним компонентом, який набуває різних контекстуальних диференційних смислів, виявити іманентні ознаки, які є комунікативно-релевантними та забезпечують функційні можливості терміна у фаховій реалізації, тобто проаналізувати його семну структуру, семантику у лексикографічних джерелах і спеціальних текстах сучасної англійської мови масмедійної сфери.

Теоретико-методологічною основою дослідження слугують праці з термінознавства, лінгвістики, семантики, галузевого термінознавства, мовознавства та інші. Дослідження термінології сфери масмедіа зумовлена загальною спрямованістю сучасних медіалінгвістичних досліджень на виявлення особливостей творення терміна його структури, семантики та функціонування.

Практична вартість дисертаційних результатів полягає у можливості використовувати її ключові твердження й ілюстративний матеріал у навчальному процесі, зокрема у курсах: лекцій з медіа лінгвістики, спецкурсу словотвору, термінотворення сучасної англійської мови, в укладенні галузевих тлумачних словників масмедійного спрямування.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачається у комплексному аналізі численних нових смислів на основі актуалізації диференційних, градаційних і потенційних сем. Залучені у дисертаційній праці дослідницькі методи та методика сприятимуть усебічному аналізу лінгвокультурологічних і лінгвопрагматичних аспектів інших фахових мов у різних національних варіантах сучасної англійської мови. У результаті проведеного дослідження поглиблено знання про терміни мас-медіа, як складні термінні структури, уточнено їх смислове наповнення, їх дефініцію, розкрито семантику та прагматику.

У першому розділі ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНІВ МАСМЕДІЙНОЇ СФЕРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ критично проаналізовано теоретико-методологічні засади та напрями дослідження термінології масмедійної сфери у сучасній англійській мові, описано результати отримані іншими дослідниками, опрацьовано теоретичні праці з тематики дослідження, подано загальні та прогностичні аспекти запропонованої у дисертації моделі дослідження масмедійного терміна та його поняття.

У другому розділі МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНІВ МАСМЕДІЙНОЇ СФЕРИ досліджено та проаналізовано основні методологічні засади англійських термінів масмедійної сфери, викладено ключову методику “значення-смысл” та методи аналізу. Аргументовано, що для творення термінів масмедійної сфери характерні усі основні методи та підходи, за допомогою яких відбувається

поповнення та збагачення лексичного фонду сучасної англійської мови. Стверджується, що терміни на позначення масмедійної сфери відрізняються від слів загальномовної лексики чіткою семантичною окресленістю меж і специфічним відтворенням спеціальних понять. У цьому розділі також описано поетапну методику дослідження термінів масмедійної сфери.

У третьому розділі СТРУКТУРНІ ТА СМИСЛОВІ КОМПОНЕНТИ УТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ МАСМЕДІЙНОЇ СФЕРИ проаналізовано способи утворення та термінологічний потенціал моно та полі семанта термінів масмедійної сфери, висвітлено феномен конверсивності у процесі творення термінів, з'ясовано роль узагальненого інваріантного значення у парадигматиці системи мови та численні змінні смисли у синтагматиці системи мовлення. Зазначено, що процес метафоризації в утворенні термінів масмедійної сфери у сучасному англійському тексті є домінуючим.

У четвертому розділі СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ ТЕРМІНІВ МАСМЕДІЙНОЇ СФЕРИ розглянуто синонімічно-антонімічні зв'язки у процесі формування терміносистеми англійської мови, описано процеси контактування мов та їх взаємовплив у поповненні термінів масмедійної сфери. У розділі проаналізовано також семантико-функціональний потенціал неологізмів та запозичень до сучасної англійської терміносистеми масмедіа. Зазначено, що відкритий доступ до іншомовного контенту дає можливість мас медійній неологічній та запозиченій лексиці органічно проникати в англійську мову, збагачуючи та поповнюючи її.

Ключові слова: термінологія масмедійної сфери, методика «значення – смисл», морфологічні способи творення термінів, терміносистема, структурно-семантичні характеристики, конверсія, смислотвірна функція терміна, метафоризація, синонімічно-антонімічні зв'язки, контактування мов, запозичення, неологізми.

ABSTRACT

Krasivskiy O.M. Structure, semantics and functioning of mass media terms in modern English.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 03 "Humanities", specialty 035 "Philology." - Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2023.

The dissertation research is devoted to the analysis of structural, semantic and functional aspects of term formation in modern English in the media sphere, which are characterized by the tendency of development and emergence of new professional semantic additions of the term and its meanings, thus being in close connection with the words of common vocabulary.

The research is mainly focused on the analysis and identification of the entire palette of new meanings - media terms, their semantic content and functional potential, and highlights the trends in the development of the professional terminology system based on the structural, semantic, phraseological, and functional parameters of the media term. The research focuses on neological processes and cross-linguistic influences on the modern English mass media terminology, which ultimately requires standardization and codification of the studied terms, as well as the emphasis on pragmatic factors that influence the emergence and usage of new terms.

The relevance of the dissertation is determined by the need for knowledge about the theoretical and methodological foundations of the study, thus it is conditioned by the need to analyze the wide emergence of special vocabulary of the massmedia sphere, the importance and specificity of this field in the modern massmedia space. In view of this, there is a need to analyze the vector of the term's evolution from statics to dynamics, which makes it possible to outline the prospects of the studied terminology in the current realities of scientific and technological progress. Along with the rapid development of print media, information and communication technologies, the process of updating and enriching the special term corpus of the English language, English in

particular, with new lexical units to denote terms and concepts of the massmedia sphere is dynamic.

The emergence of new terms in the massmedia sphere, which are permanently created on the basis of implicit linguistic factors in the evolution of professional language, is also related to the linguistic laws of the development of a special field of science, such as the laws of analogy, language economy, the tendency to homogeneity, etc. In order to adequately understand the structural, semantic and functional potential of a term, it is necessary not only to find out its morphological structure, the richness of its semantics, which distinguish the term from common vocabulary, but also its specificity in the contextual professional format. The research paper separately argues that the terms for the massmedia sphere differ from the words of the general vocabulary by a clear semantic delineation of boundaries and a specific reproduction of special concepts of the irpragmalinguistic potential. It is in the process of explicating the integrated, special invariant feature (seven) that we achieve a final, adequate understanding of all the hidden meanings of a massmedia term.

The dissertation provides a detailed, theoretical and practical analysis of scientific works on the topic of the English-language massmedia sphere, highlights the essence of the studied conceptual and terminological system, its lexical and semantic, structural and functional potential. The analysis of a sample of massmedia terms has shown that, along with such primary methods of term formation as morphological and syntactic, secondary nomination is the most productive in the term formation of massmedia, and the use of the key complex methodology "meaning-sense" makes it possible to explicate the most hidden implicit meanings of the term.

The dissertation comprehensively investigates the lexical-semantic and linguistic-pragmatic aspects of the massmedia terminosystem, and finds that the terminology of the massmedia sublanguage forms a separate branch terminosystem with its conceptual and terminological apparatus, productive lexical-semantic and pragmalinguistic potential for creating new special concepts.

The structural-semantic method and the analysis of dictionary definitions made it possible to identify ways to replenish the terminology of the massmedia sphere, to

distinguish morphological and semantic derivational, term-formation models were key to the analysis of the factual material. The fundamental methodological criteria for analyzing the modern English terminology of the massmedia sphere are the clarification and allocation of basic semantic categories in the word-term, namely the generalized meaning (invariant), which correlates with various objects of the surrounding reality and is actualized in professional speech through the permanent processes of term formation and meaning making. It has been found that a comprehensive analysis of the structural and semantic parameters of the terminological units of the studied sphere contributed to the identification of the most productive models of new term formation, which primarily perform signifying, denotative and connotative functions in special texts of the massmedia sphere.

The analysis is carried out in order to explicate all semantic nuances of the terminological units of the massmedia sphere comprehensively covers the structural, lexical-semantic and functional aspects of the English professional language for special purposes.

The research material was selected from lexical and graphic sources, Internet resources, and special texts.

The empirical material was a card index of 1420 terms. The terms of the studied sphere cover various contemporary English-language media texts and theories of mediallynguistics. The scientific novelty of the dissertation lies in a comprehensive analysis of the implicit content of massmediaterms, clarification of the processes of emergence of new terms and the extensiveness of their semantic meaning, and the formulation of new scientific and methodological trends in the development of the professional language of massmedia. The key is the methodology of semantic analysis of the term "meaning-sense" based on the postulation that different meanings of the same sign at the level of speech are not different variants of the same invariant, but the result of a creative, abstracted combination by a native speaker of a semantic invariant in the paradigm of the language system with variable concepts in the syntagm of speech.

It is argued that it is the generalized, abstracted invariant meaning of a terminological unit that allows a term to "migrate" from one terminosystem to another,

functioning both as a common word and as a term of a special field. Equally important in the novelty of the study is the process of abstraction of thinking and the subsequent isolation of the invariant meaning from its numerous definitions in dictionaries and special contextual texts.

The theoretical significance of the dissertation research is to describe the term with its inherent abstracted invariant component, which acquires different contextual differential meanings, to identify the immanent features that are communicatively relevant and provide the functional capabilities of the term professional realization, that is, to analyze its semantic structure, semantics in lexicographic sources and special texts of modern English in the mediasphere.

The theoretical and methodological basis of the study are works on terminology, linguistics, semantics, sectoral terminology, linguistics, and others. The study of the mediaterminology is conditioned by the general orientation of modern mediallyinguistic research towards the definition of sectoral terminologies in terms of identifying the peculiarities of their creation, structure, semantics and functioning in a specialfield.

The practical value of the dissertation results lies in the possibility of using its key statements and illustrative material in the educational process, in particular in courses: lectures on mediallyinguistics, a special course on word formation, term formation of modern English, in the compilation of industry-specific explanatory dictionaries of massmedia.

The analysis of semantic relations of the English-language massmedia terminology treated in the scientific work can be applied in the practical teaching of professional English. The practical use of the dissertation results in teaching English will undoubtedly increase the effectiveness of teaching professional massmedia vocabulary, which is important for the adequate perception and analysis of special texts in the relevant sublanguage.

We see a promising direction for further research in a comprehensive analysis of numerous new meanings based on the actualization of differential, gradational and potential semes. The study is driven by the need to analyze the widespread use of new media vocabulary, the importance and specificity of this area. The research methods and

techniques used in this paper will contribute to a comprehensive analysis of the linguocultural and linguopragmatic aspects of other professional languages indifferent national variants of modern English.

In the first chapter, THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY OF MASS MEDIA TERMS IN ENGLISH

Critically analyses the theoretical and methodological foundations and directions of the study of massmedia terminology in modern English, describes the results obtained by other researchers, reviews theoretical works on the subject of the study, presents general and prognostic aspects of the model of massmedia term and its concept proposed in the thesis.

In the second chapter, "METHODOLOGY AND METHODS OF RESEARCHING MEDIA TERMS," the main methodological principles of English mediaterms are studied and analyzed, and the key methodology and methods of analysis are outlined. It is argued that the creation of massmedia terms is characterized by all the main methods and approaches that are used to replenish and enrich the lexical fund of modern English and the studied massmedia terminology. It is argued that the terms for the massmedia sphere differ from the words of the general vocabulary by a clear semantic delineation of boundaries and a specific reproduction of special concepts. This sectional also describes a step-by-step methodology for researching mediaterms.

The third chapter, STRUCTURAL AND SEMANTIC COMPONENTS OF THE CREATION OF MEDIA TERMS, analyses the ways of formation and the terminological potential and semantic field of mediaterms, analyses the phenomenon of conversion in the process of creating mediaterms, highlights the role of generalized invariant meaning in the paradigm of the language system and numerous variable meanings in the syntagm of the speech system. The role of metaphorization in the formation of massmedia terms in a modern English-language text is analyzed.

The fourth chapter, "SEMANTIC AND FUNCTIONAL PARAMETERS OF MEDIA TERMS", analyses synonymous and antonymic relations in the process of forming the English terminology system, describes the processes of language contact and their mutual influence in the processes of replenishing mediaterms. The semantic

and functional potential of neologisms and borrowings in the modern English massmedia terminology is also considered in this section. It is concluded that open access to foreign language content enables the foreign language massmedia to organically penetrate the English language, enriching and replenishing it with its semantic coloring.

Keywords: massmedia terminology, "meaning-sense" methodology, morphological ways of creating terms, terminosystem, structural and semantic characteristics, conversion, meaning-forming function of a term, metaphorization, synonymous and antonymic relations, contact of languages, borrowing, neologisms.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Красівський О. М. Інтернет комунікація: стратегії та мовні особливості / О. М. Красівський, Ю.М. Масюкевич, О.І. Мікула // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2019. – Т. 30 (1), №2. – С.122 – 128
2. Красівський О.М. Дослідження поєднання мови, образів і звуку у метафорах телереклами / О. М. Красівський, О. І. Мікула, Ю. М. Масюкевич // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 47, том 2, 2022. – С.66 – 70.
3. Красівський О.М. Роль семіотичної метафори в прозі: мультисеміотичний і системно-функційний підходи / О. М. Красівський, О. І. Мікула, Ю. М. Масюкевич // Закарпатські філологічні студії. Вип 20, Том 1. – С.72 – 77.
4. Красівський О.М. Категорійно-поняттєвий апарат дослідження терміна масмедійної сфери / О. М. Красівський // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021 № 52 том 1. – С. 102-105.
5. Красівський О.М. Термінологія англійського масмедійного дискурсу: теоретичні та методологічні засади / О.М. Красівський // Вчені записки ТНУ

- імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. – 2021. Т. 32 (71), №6. – С. 133-137
6. Красівський О.М. Еволюція терміна масмедійної сфери: історичний екскурс / О.М. Красівський // Вісник науки та освіти. Серія: Філологія. – 2023. №7 (13). – С. 207-216.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав

7. Красівський О. М. Полісемія та омонімія термінів масмедійної сфери / О.М. Красівський // Věda a perspektivy. SÉRIE Filologie. – 2023. №3 (22). – С. 290-298.
8. Krasivskyi O.M. Discursive manipulative techniques in Sarah Palin's speeches / Krasivskyi O.M. // Monografia pokonferencyjna. Science, research, development. Philology, Sociology and Culturology. Barcelona – 2018. №4. С. 123-130.

Публікації в збірниках праць та тези доповідей на конференціях

9. Красівський О.М. Теоретико-методологічні засади дослідження терміна масмедійної сфери / О.М. Красівський // Звітна наукова конференція професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2021 рік (3-4 лютого 2022 рік). – Львів : ПАІС, 2022. – С.133-137.
10. Красівський О.М. Поетапна методика дослідження англійських термінів масмедійної сфери / Красівський О.М. // Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина I): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 січня 2022 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2022. С. 75-76.
11. Красівський О.М. Термін мас-медіа як комунікативний феномен / О.М. Красівський // Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2022 рік (2-3 лютого 2023 року). – Львів 2023. – С. 26-28.

12.Красівський О.М. Мовна характеристика англомовних медіа текстів /
Красівський О.М. // Філологічні науки в системі сучасного гуманітарного
знання XXI століття: Міжнародна науково-практична конференція, м.
Одеса, 24-25 грудня 2021 року. – Одеса: Південноукраїнська організація
“Центр філологічних досліджень”, 2021. С. 49-52.